

УДК 657.3

Особливості оподаткування заробітної плати у системі бухгалтерського обліку

Подмешальська Ю.В.

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри обліку, аналізу, оподаткування та аудиту
Запорізької державної інженерної академії

Курбатова В.О.

студентка
Запорізької державної інженерної академії

Стаття присвячена особливостям оподаткування заробітної плати в Німеччині, а також факторам і умовам, які впливають на її розмір. У статті розглянуто податки і соціальні виплати, пов'язані із заробітною платою. Виявлено, як величина прибуткового податку залежить від податкового класу та податкової зони, як розраховується та стягується прибутковий податок за прогресивною системою. Зроблено висновки про необхідність розвитку вітчизняної системи оподаткування.

Ключові слова: заробітна плата, бухгалтерський облік, оподаткування, податки, система обліку.

Подмешальская Ю.В., Курбатова В.О. ОСОБЕННОСТИ НАЛОГООБЛОЖЕНИЯ ЗАРАБОТНОЙ ПЛАТЫ В СИСТЕМЕ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЕТА

Статья посвящена особенностям налогообложения заработной платы в Германии, а также факторам и условиям, которые влияют на ее размер. В статье рассмотрены налоги и социальные выплаты, связанные с заработной платой. Выведено, как величина подоходного налога зависит от налогового класса и налоговой зоны, как рассчитывается и взимается подоходный налог по прогрессивной системе. Сделаны выводы о необходимости развития отечественной системы налогообложения.

Ключевые слова: заработная плата, бухгалтерский учет, налогообложение, налоги, система учета.

Podmeshalsky Y.V., Kurbatova V.O. TAXATION OF WAGES IN THE ACCOUNTING SYSTEM

Therefore the article is devoted to peculiarities of taxation of wages in Germany, as well as the factors and conditions that influence its size. The article examines the taxes and social charges related to salaries. Identified as the amount of income tax depends on the tax class and tax zone, as calculated and subject to income tax on a progressive system. Conclusions are made about necessity of development of the domestic system of taxation.

Keywords: wages, accounting, taxation, taxes, accounting system.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Система оподаткування в Україні останніми роками переживає не кращий період. На підприємствах ускладнюється процес обліку та оподаткування заробітної плати, відбувається незадоволення соціальних потреб населення та мінімізація поповнення бюджету країни через кризові процеси, спостерігається недосконалість нормативно-правової бази та відсутність обґрунтованого економічного складника щодо оподаткування заробітної плати у системі обліку суб'єктів господарювання. Для усунення недоліків вітчизняної податкової системи необхідно в умовах євроінтеграції досліджувати європейський досвід у контексті оподаткування заробітної плати у системі обліку та здійснювати адаптацію тих елементів, які доцільно використовувати в Україні, узгоджуючи інтереси всіх учасників процесу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Особливостям обліку та оподаткування присвячені роботи таких вчених, як С.Ф. Голов, В.М. Костюченко, Ю.Г. Козак, Ф.Ф. Бутинець, Л.Л. Горецька, В.І. Єфименко, Л.І. Лук'яненко, С.В. Кочерга, К.А. Пилипенко, М.Р. Лучко, І.Д. Бенько, Т.Н. Малькова. Проте недостатньо вивчено питання гармонізації європейського та українського досвіду в контексті оподаткування заробітної плати у системі обліку, тому цей напрям підлягає подальшому дослідженню.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є вивчення особливостей оподаткування заробітної плати у системі бухгалтерського обліку. Для досягнення мети пропонується вирішення таких завдань, як дослідження факторів, які впливають на розмір заробітної плати та податків; аналіз обов'язкових страхових виплат.

Виклад основного матеріалу дослідження. Найстабільнішим об'єктом оподаткування є заробітна плата, а постійні зміни у податковому законодавстві України є причиною частих помилок в її обліку та оподаткуванні, причиною неповного та несвоечасного перерахування належних податків. Німеччина є однією з найбільш стабільних та незалежних країн Європи. Тому далі нами буде досліджено особливості оподаткування заробітної плати на її прикладі з метою запозичення досвіду в умовах євроінтеграції.

Податкова система Німеччини дуже складна та багатоступенева, як і в інших країнах, але її функціонування, на відміну від інших країн, дає стабільність та достатній рівень життя для її мешканців, що вказує на необхідність вивчення досліджуваного питання та підкреслює його актуальність.

На розмір заробітної плати в Німеччині впливає галузь роботи, рівень освіти, величина компанії, федеральні землі, стать.

Найбільш фінансово привабливими сферами для роботи в Німеччині протягом останніх років є медицина, юридичні та інженерні спеціальності. За даними досліджень за 2015 рік середня зарплата лікаря в Німеччині становить 80 000 євро за рік. Юристи заробляють трохи менше, близько 70 000 євро за рік. Середня річна зарплата (тут і далі вказується бруто-зарплата – до вирахування податків) у Німеччині за 2014 рік становить трохи більше 43 000 євро.

У топ-10 найбільш популярних професій у Німеччині за даними за 2014–2015 років входять фінансовий аналітик – 3900 €, керівник – 6700 €, програміст – 3600 €, інженер машинобудування – 4000 €, секретар – 2600 €, системний адміністратор – 3000 €, медсестра, робітник із догляду за хворими – 2350 €, податковий працівник – 2100 €, продавець – 1800 €.

Найбільш оплачуваними галузями в Німеччині в 2015 році визнані хімічна/фармакологічна промисловість – 4000 €, виробництво промислового устаткування – 3700 €, автомобільна промисловість – 2300 €, банківська сфера – 4000 €, енергетична галузь – 3600 €, галузь точної механіки – 3800 €, охорона здоров'я – 2600 €, нерухомість – 3100 €, транспортне машинобудування – 3400 €, транспортна логістика – 2400 €.

До найбільш низькооплачуваних належать готельний і ресторанний бізнес, сфери реклами, туризму та освіти.

Рівень освіти також впливає на величину зарплати. Зарплата у фахівця з вищою осві-

тою на третину вища, ніж у його колеги без диплома. Найбільш високооплачуваними вважаються фахівці зі ступенем «доктор», який відповідає ступеню «кандидат наук» у країнах пострадянського простору. Середня зарплата «доктора» у Німеччині становить понад 64 000 € за рік, тоді як магістра – трохи більше 56 000 євро.

Розмір компанії теж впливає на величину зарплати співробітників. В організаціях, чисельність яких перевищує 1000 чоловік, фахівці заробляють приблизно на 10% більше, ніж їхні колеги з невеликих фірм. До невеликих відносять компанії з чисельністю до 500 чоловік. Однак у невеликих фірмах розмір зарплати частіше переглядають і збільшують.

Найпривабливішими землями для працевлаштування вважаються південні і центральні.

Хоча в теорії трудові права чоловіків і жінок у Німеччині рівні, але на практиці чоловіки заробляють більше. Наприклад, різниця зарплат у лікарів може досягати 16 000 €. Основною причиною цього факту може бути велика прихильність жінок до сім'ї і дітей. Жінки йдуть із роботи в декретну відпустку, потім – у відпустку по догляду за дитиною, далі регулярно йдуть на лікарняні з дітьми. Великий відсоток жінок у Німеччині працює неповний день, особливо коли в сім'ї є маленькі діти [1].

Отже, після вступу на роботу в будь-яку організацію Німеччини кожному працівнику оформляється карта заробітної плати Lohnsteuerkarte. У цьому документі вказуються всі податки і соціальні виплати працівника, на підставі чого проводиться розрахунок його «чистої» заробітної плати. У карті заробітної плати вказується:

– прибутковий податок Lohnsteuer (податок на заробітну плату);

– церковний податок Kirchensteuer, якщо людина сповідає релігію і ходить у церкву однієї з релігійних громад, які володіють правом справляння цього податку (8% від прибуткового податку для Баварії і Баден-Вюртемберга, 9% для решти земель);

– податок на допомогу землям східної Німеччини, підтримку країн Європи, фінансування зарубіжних операцій німецьких військових Solidaritätszuschlag (до 5,5% від прибуткового податку) [2];

– соціальні відрахування.

Прибутковий податок (Einkommensteuer) сплачується з таких видів доходів, як:

– доходи від комерційної діяльності;

- доходи з капіталу;
- доходи від здачі в оренду приміщень і земельних ділянок;
- доходи від сільського або лісового господарства;
- доходи від роботи за наймом (заробітна плата);
- доходи від діяльності нотаріусів, адвокатів, аудиторів, перекладачів тощо;
- інші доходи.

Фізичні особи, що постійно проживають у Німеччині, несуть необмежений обов'язок зі сплати податку, тобто сплачують податок від джерел як у Німеччині, так і за її межами. Податковою базою в обчисленні податку є нетто-дохід (прибуток) фізичної особи за рік. Для розрахунку необхідно визначити всі види одержуваних особою доходів, потім із певних видів доходів зробити вирахування передбачених витрат (наприклад, виробничих, рекламних та ін.) і скласти дані нетто-суми. Отримана сума загального доходу підлягає оподаткуванню.

Фізичні особи, що не проживають постійно на території Німеччини, несуть обмежений податковий обов'язок. Обкладенню податком у цьому разі підлягає дохід, отриманий тільки від джерел, розміщених у Німеччині. У разі застосування Угоди про уникнення подвійного оподаткування платник податків має право вимагати відшкодування сплаченого податку в розмірі, що перевищує ставку податку, який фактично підлягає сплаті [3].

Прибутковий податок у Німеччині стягується за прогресивною системою (чим більше ви заробляєте, тим вищий податок), а також залежить від податкового класу. Залежно від податкового класу, який присвоєний працівникові, визначається сума із заробітної плати, яка не підлягає оподаткуванню. З решти (оподаткованої суми) утримується податок на заробітну плату. Його ставка залежить від розміру оподаткованої суми. Для визначення ставки прибуткового податку в Німеччині виділяють 5 зон, у кожній із них зазначені верхня і нижня межа доходу.

Таким чином, величина прибуткового податку залежить від податкового класу та податкової зони, яка визначає ставку податку.

Крім податків, з оподаткованої суми зарплати вираховують також обов'язкові страхові виплати. До них належать:

- пенсійне страхування (Rentenversicherung) – 18,7%. Ставка внесків на пенсійне страхування знизилась у 2015 році до 18,7%. З них 9,35% виплачує сам співробітник, стільки ж – роботодавець;

- медичне страхування (Krankenversicherung) – 14,6%.

У Німеччині ставки пенсійного страхування гірників (Knappschaftliche RV) відрізняються від загальної системи, їх загальне значення знизилось на 0,3% і становить 24,80%. Роботодавець змушений сплачувати 15,45%, а працівник – 9,35%.

Внесок лікарняної страховки знизився в 2015 році на 0,9% (з 15,5% до 14,6%) плюс надбавки, пов'язані з доходом працівника, залежно від умов медичного страхування. Тобто частка внеску роботодавця становить 7,3%, а працівник платить 7,3% + Z (Zusatzbeitrag) плюс додатковий внесок у фонд медичного страхування.

Таким чином, додатково за своїм розсудом лікарняною касою з працівника щомісяця справляється індивідуальний додатковий внесок (einkommensabhängiger Zusatzbeitrag), що обчислюється у відсотках від зарплати і самостійно визначається кожною лікарняною касою (страховою компанією), виходячи з її фінансового становища.

На відміну від зниженої, загальна ставка внесків дає змогу здійснювати виплату допомоги, пов'язану із хворобою. Перші шість тижнів хвороби працівнику оплачуються роботодавцем. Починаючи з 43 дня допомога за хворобою виплачується лікарняною касою.

Знижена ставка внесків застосовується до осіб, які не мають права на допомогу за хворобою (наприклад, працівникам-пенсіонерам, працівникам, які зайняті на строк не менше 10 тижнів, пенсіонерам із достроковим виходом на пенсію) [4].

Страхування від безробіття (Arbeitslosenversicherung) – 3%. Платять порівну працівник і роботодавець. Ставка внесків у цей фонд соціального страхування встановлена 01.01.2011 р. (3,0%) і з тих пір по 2015 рік не змінилася.

Страхування у разі втрати працездатності (Pflegeversicherung) – 2,35%.

У 2015 році відрахування із зарплати у систему страхування за доглядом (Pflegeversicherung) зросли на 0,3% (з 2,05% до 2,35%).

Як працівник, який має дітей, так і роботодавець платять по 1,175%. До цієї категорії належать також бездітні застраховані особи до 23 років.

Якщо у робітника немає дітей, то він із 24 років сплачує додатково Kinderloszuschlag – 0,25%. Частка роботодавця становить 1,175%, робітника – 1,175 % плюс 0,25%.

Тобто загальна ставка становить 2,60%. На працівника припадає 1,425%, а для роботодавця показник не змінюється і залишається у розмірі 1,175%.

Для Саксонії застосовується виняток, згідно з яким працівники сплачують вищий відсоток, ніж роботодавець. Загальна ставка становить 2,35%, тільки працівник платить 1,675%, а роботодавець – 0,675%.

Отже, загальна сума соціальних виплат для працівників становить понад 19%.

Щоб розрахувати приблизну суму податку в Німеччині, можна скористатися калькулятором податків на офіційному сайті або звернутися до послуг податкового агента, щоб з'ясувати всі тонкощі щодо оподаткування

заробітної плати та обрати максимально вигідний варіант податкового класу.

Висновки з цього дослідження. Україна потребує швидкої та ефективної трансформації соціально-економічних процесів відповідно до умов євроінтеграційного процесу. Одним із елементів цієї трансформації є оподаткування заробітної плати. Вирішення цієї проблеми потребує дослідження та аналізу європейського досвіду, що дасть змогу врахувати, аргументувати та поєднати найкращі методи та способи виконання соціальних потреб населення та ефективного поповнення бюджету країни, а також належного оподаткування заробітної плати у системі обліку суб'єктів господарювання.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Зарплата в Германии [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://boden-see.org/зарплата-в-германии/>
2. Налоги в Германии [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://boden-see.org/налоги-в-германии/>
3. Налоги в Германии [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.clever-invest.ru/nalogooblozhenie/nalogi-v-germanii.php>
4. Sozialversicherung Rechengrößen 2015 / 2014 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.imacc.de/lohnabrechnunggehaltsabrechnung/sozialabgabenarbeitgeber/sozialversicherungswerte-2015/index.html>
5. Beiträge Rentenversicherung Beitrag 2016 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.imacc.de/lohnabrechnunggehaltsabrechnung/>
6. Zusatzbeitrag der Krankenkassen: Geordnet nach Krankenkassen-Arten [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.krankenkassen.de/gesetzliche-krankenkassen/krankenkasse-beitrag/kein-zusatzbeitrag/>